TALOUSARVIO 2027 JA TALOUSSUUNNITELMA 2027-2029

KANTA-HÄMEEN HYVINVOINTIALUE

Sosiaali- ja perhepalveluiden toimiala

Elämänkaarilautakunta 18.11.2026

Sisällysluettelo

1 Sosiaali- ja perhepalveluiden toimiala....1
1.1 Toimialan kuvaus....1
1.2 Toiminnalliset muutokset talousarviovuodelle 2027....2
1.3 Suunnitelmakauden 2028–2029 näkymät ja tavoitteet....4
2 Tulosaluekohtaiset tuotannon ja toiminnan tavoitteet....5
2.1 Perhekeskuspalvelut....5
2.2 Lastensuojelun palvelut....7
2.3 Ikääntyneiden asiakasohjaus ja vammaissosiaalityö....10
2.4 Sosiaalipalvelut....12
2.5 Sosiaali- ja perhepalveluiden hallintopalvelut....14
3 Toimialan tuloslaskelma....15
4 Talousarvioon sisältyvät toimialakohtaiset riskit....16

1 Sosiaali- ja perhepalveluiden toimiala

1.1 Toimialan kuvaus

Sosiaali- ja perhepalveluiden toimiala jakautuu kolmeen tulosalueeseen, jotka ovat perhekeskuspalvelut, lastensuojelu, sosiaalipalvelut, johon sisältyy myös ikääntyneiden asiakasohjaus ja vammaissosiaalityö. Vuoden 2027 talousarviota valmistellessa sosiaalipalveluiden ja ikääntyneiden asiakasohjauksen ja vammaissosiaalityön palveluiden tulosalueiden yhdistäminen on valmisteltavana. Sosiaalipalveluiden organisoitumiseen ja sisältöihin vaikuttaa myös syksyllä eduskuntakäsittelyssä ollut sosiaalihuoltolaki. Uudistuva lainsäädäntö tuottaa muutoksia myös lapsiperhepalveluiden järjestämiseen. Näiden osalta valmistelu on vielä kesken talousarvioprosessin aikana.

Perhekeskuspalvelut muodostuvat lapsille ja perheille suunnatuista sosiaali- ja terveydenhuollon peruspalveluista. Näitä ovat äitiys- ja lastenneuvola, perhesuunnittelu, sosiaalihuoltolain mukaiset perheiden palvelut (kotipalvelu, perhetyö, sosiaaliohjaus, sosiaalityö, kasvatus- ja perheneuvonta), perheoikeudelliset palvelut, Ankkurityö ja opiskeluhuolto sekä alaikäisten nuorten perustason mielenterveys- ja päihdepalvelut. Toiminta on organisoitunut verkostomaiseksi perhekeskustoiminnaksi, joka sisältää sote-palveluiden lisäksi kuntien vastuulla olevia toimintoja ja kolmannen sektorin toimintaa. Tulosalueelle sijoittuu myös koko hyvinvointialuetta koskevan lähisuhdeväkivallan ehkäisemisen koordinointi.

Lastensuojelun tulosalue pitää sisällään avo-, sijais- ja jälkihuollon palvelut. Lisäksi lastensuojeluun kuuluvat perhehoitoyksikkö Kanerva ja maakunnan omat lastensuojelulaitokset, joita on neljä.

Sosiaalipalvelujen tulosalueella tuotetaan aikuissosiaalityön ja taloudellisen tuen palvelut sekä työllisyydenhoidon ja kotoutumisen edistämisen palvelut sekä ikääntyneiden asiakasohjauksen ja vammaissosiaalityön palvelut. Aikuissosiaalityöhön ja taloudellisen tuen palveluihin kuuluvat aikuisten psykososiaalisen tuen palvelut, välitystilit,

asumisenohjaus, taloudellisen tuen yksikkö sekä sosiaali- ja kriisipäivystys. Työllisyydenhoidon ja kotoutumisen edistämisen palveluihin on tulossa muutoksia uudistuvan lainsäädännön myötä. Uuden sosiaalihuoltolain sisällön mukaisesti kuntouttava työtoiminta on lakkaamassa ja tilalle on tulossa työikäisten toimintakyvyn ja osallisuuden tuen palvelu, mikä muuttaa myös työpajatoiminnan sisältöä ja volyymiä. Kotouttamisen edistämisen palvelut sisältävät mm. kotoutumisen asiantuntijapalvelut, kiintiöpakolaisten palvelut, kotouttavan perhetyön palvelut sekä yksin alaikäisenä maahan tulleiden palvelut.

Ikääntyneiden asiakasohjauksessa ja vammaissosiaalityössä tuotetaan palveluohjaus ja sosiaalityö ikääntyneille sekä vammaisille henkilöille. Tärkeitä palvelusisältöjä ovat myös omaishoito, perhehoito, liikkumisen tuen palvelut sekä vammaisten henkilöiden henkilökohtaisen avun palvelu. Ikääntyneiden ja vammaisten henkilöiden asumisen palvelut ja kotihoito tuotetaan asumisen ja kotiin vietävien palveluiden toimialalla ja yhteistyö heidän kanssaan on todella tiivistä.

1.2 Toiminnalliset muutokset talousarviovuodelle 2027

Toimialalla toteutetaan uuden strategian painopisteitä. Asiakkuus keskiössä tarkoittaa erityisesti palautetietoisen työskentelyn laajentamista koko toimialalla. Tavoitteena on lisätä työskentelyiden vaikutuksia asiakkaalle sekä vähentää vähähyötyisiä palvelutapahtumia.

Ennaltaehkäisyssä onnistuminen sosiaali- ja perhepalveluissa tarkoittaa ACE-tekijöiden (lapsuuden ajan haitalliset tapahtumat) parempaa huomioon ottamista jo ennalta. Tämä tarkoittaa erityisesti aikuisten palveluiden kanssa tehtävää yhteistyötä, riskitekijöihin tarttumista ja suojaavien tekijöiden vahvistamista.

Kumppanuuksien kehittäminen tarkoittaa erityisesti perhekeskuspalveluiden ja kuntien välistä yhteistyötä, jossa yhdessä sovitaan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen sisällöistä, niihin liittyvästä tekemisestä ja seurannasta. Lisäksi lastensuojelun sijaishuollon laitospaikkojen ostojen osalta kehitetään vaikuttavuusperusteisen hankinnan mallia.

Kestävä uudistamisen osalta keskitytään kirjaamisen laadun parantamiseen ja sitä kautta luotettavampiin tilastoihin ja tiedolla johtamiseen. Jo aiemmin mainittu välittömän asiakastyön osuuden kasvattaminen toteuttaa myös tätä painopistettä.

Sosiaalihuoltolain ja lastensuojelulain uudistaminen muuttavat toimialalla tehtävää työtä. Sosiaalipalveluissa uudistetaan palveluita käynnistämällä työikäisten toimintakyvyn ja osallisuuden tuen palvelu. Samalla kuntouttava työtoiminta palveluna jää pois. Tavoitteena on tukea vaikeasti työllistyvien ja työelämän ulkopuolella olevien toimintakykyä, osallisuutta ja työelämävalmiuksia. Lapsiperheiden osalta valmistellaan perhekeskuspalveluiden ja lastensuojelun avohuollon yhdyspinnan rakenteita ja yhteistä työtä. Lisäksi lapsiperheiden palveluiden sisältöä muutetaan. Tämän lisäksi muutoksia tulee kauttaaltaan sosiaalityöhön korostaen sosiaalityön- ja ohjauksen roolia ja vähentäen hallinnollista työtä.

Tulosaluerakenteita muutetaan vuoden alusta yhdistämällä sosiaalipalveluiden ja ikääntyneiden asiakasohjauksen ja vammaissosiaalityön tulosalueet. Tämä antaa mahdollisuuden saada aikaan laajempi sosiaalipalveluiden kokonaisuus. Muutoksen valmistelussa huomioidaan asiakkaiden palvelupolkujen toimivuus ja sujuvuus sekä asiakkaiden että palvelujen järjestämisen kannalta.

Palveluverkkopäätöksen toimeenpano jatkuu ja vuoden aikana Forssan alueella tehdään muutoksia sosiaali- ja perhepalveluiden toimipaikoissa siten, että Forssassa palvelut sijoittuvat sairaalan ja pääterveysaseman tiloihin.

Talouden sopeuttaminen jatkuu edelleen. Elokuun 2026 toteuman pohjalta tehdyn ennusteen mukaan vuoden 2027 talousarviossa on noin kahdeksan miljoonaa euroa sopeutettavaa. Suurimmat sopeutettavat sisällöt ovat henkilöstökulut ja sijaishuoltoa koskevat asiakaspalveluiden ostot.

Tavoitteena on lisätä asiakastyössä välittömän asiakastyön osuutta sekä vähentää sairauspoissaoloja ja vahvistaa sitä kautta palveluiden saatavuutta ja lyhentää jonottamista. Tekoälyyn perustuvan kirjaamisen välineen käyttöä juurrutetaan edelleen. Edellä mainittujen sisältöjen avulla on tarkoitus myös vähentää henkilötyövuosia palveluiden toteuttamisessa. Tekstissä aiemmin mainitut sosiaalihuolto- ja lastensuojelulain uudistukset

tarkoittavat myös henkilötyövuosien vähentämistä, kun painopiste lapsiperheissä siirretään lastensuojelusta yhä enemmän perhekeskuspalveluihin ja työikäisten sosiaalihuollon palveluissa kuntouttava työtoiminta palveluna lakkaa. Uudistuksen muutokset ovat jo vähentäneet em. palveluiden rahoitusta vuodelle 2027.

Lastensuojelun sijaishuollon kustannuksia on tarkoitus vähentää omia laitosmaisen sijaishuollon paikkoja lisäämällä sekä perhehoidon osuutta kasvattamalla. Lisäksi lakiuudistusten myötä tavoitteena on lisätä ennakoivaa työtä siten, että kiireellisten sijoitusten ja huostaanottojen määrät vähenevät.

Henkilökohtaisen avun kustannuksia vähennetään palveluiden myöntämiseen liittyvää työtä kehittämällä ja yhdenvertaisuutta lisäämällä poistaen esimerkiksi henkilökohtaisen avun tuntimäärien alueellisia eroja. Lisäksi jatketaan kotihoidon ja henkilökohtaisen avun yhteisasiakkuuden prosessia, jossa tavoitteena on optimoida palvelut asiakkaan ja kustannusten näkökulmasta ja poistaa päällekkäisyyksiä.

Liikkumisen tuen palveluissa kehitetään edelleen keskitettyä mallia, automatisaation hyötyjä ja sosiaalihuoltolain ensisijaisuuden toteutumista.

1.3 Suunnitelmakauden 2028–2029 näkymät ja tavoitteet

Asiakkaiden palvelutapahtumien määrää on tarkoitus optimoida palveluiden hyödyn ja vaikuttavuuden näkökulmasta. Tämä tarkoittaa palveluvalikoiman tarkastelua, palveluiden vaikutusten arviointia asiakkaalle (palautetietoinen työskentely), käytettyjen menetelmien arviointia ja valintaa. Rinnalla on tehtävä jatkuvaa asiakastarpeen mukaisen henkilötyövuosien arviointia tavoitteena pystyä tuottamaan palvelut vähemmällä henkilötyövuosimäärällä. Väestörakenteessa olevan lasten määrän väheneminen tarkoittaa erityisesti neuvolan ja kouluterveydenhuollon resurssin tarkastelemista, sen vähentämistä ja kohdentamista uudella tavalla.

Lastensuojelun sijaishuollossa tehdyn tuotantotapa-analyysin mukaista työtä jatketaan siten, että seuraavia oman laitosmaisen sijaishuollon paikkoja suunnitellaan. Suunnittelussa on myös vammaisten lasten ja lastensuojelun sijaishuollon yhteinen asumisen yksikkö.

2 Tulosaluekohtaiset tuotannon ja toiminnan tavoitteet

2.1 Perhekeskuspalvelut

Perhekeskuspalvelut muodostuvat lapsille, nuorille ja perheille suunnatuista sosiaali- ja terveydenhuollon peruspalveluista. Näitä ovat äitiys- ja lastenneuvola, perhesuunnittelu, sosiaalihuoltolain mukaiset perheiden palvelut (kotipalvelu, perhetyö, sosiaaliohjaus, sosiaalityö, kasvatus- ja perheneuvonta), perheoikeudelliset palvelut, opiskeluhuolto ja nuorten palvelut. Tulosalueella toimii myös kaikille ikäryhmille suunnattu lähisuhdeväkivallan tiimi. Toiminta on organisoitunut verkostomaiseksi perhekeskustoiminnaksi, joka sisältää sote-palveluiden lisäksi kuntien vastuulla olevia toimintoja ja kolmannen sektorin toimintaa. Tulosalueelle johdetut strategiset avaintulokset vuodelle 2027 keskittyvät palvelutapahtumien optimointiin, vaikuttavuuden lisäämiseen ja mittaamiseen, riskien ennakointiin ja suojaavien tekijöiden vahvistamiseen, sekä yhteisövaikuttavuustyöhön kumppanien kanssa.

Asiakkuus keskiössä-painopisteen osalta jatketaan Omatiimin, monialaisen verkostotyön mallin, käyttöönottoa ja edelleen kehittämistä. Mallin kuvaaminen palveluprosessina asiakkuudenhallintajärjestelmä CRM:ään aloitettiin syksyllä 2026. Omatiimin avulla yhteensovitetaan asiakkaalle tarjottavaa hoitoa ja palvelua, keskitetään koordinaatiota sekä vahvistetaan asiakkaan elämässä olevien toimijoiden osallisuutta suojaavien tekijöiden osalta. Käyttöönoton laajentuessa Omatiimi-asiakkaiden palvelutapahtumien optimointi mahdollistuu siten, että kevyemmän tuen palvelujen osuus kasvaa tai pysyy ennallaan ja raskaamman hoidon ja palvelun osalta tarve vähenee. Toimintamallin vaikuttavuus tulee näkymään erityisesti pidemmällä aikavälillä. Palautetietoisen työtavan (FIT) käyttöönotto jatkuu perhekeskuspalvelujen osalta vielä vuonna 2027. Merkittävä osa työtavan käyttöönottavista yksiköistä tulee koulutetuiksi vuoden 2027 loppuun mennessä. Palautetietoisen työtavan avulla työskentelyn vaikuttavuutta voidaan arvioida ja tehdä tarvittavia muutoksia asiakaskohtaisesti. Pidemmällä aikavälillä myös eri työmuotojen vaikuttavuutta voidaan vertailla eri asiakasryhmillä. Vuodelle 2027 tavoitteeksi asetetaan se, että palautetietoista työtapaa käyttävissä palveluissa asiakkaat hyötyvät tilastollisesti merkitsevästi saamastaan palvelusta.

Ennaltaehkäisyssä onnistuminen-painopisteen osalta lisätään riskien tunnistamisen mahdollisuuksia ja ennakoivan työotteen käyttöä. Sitran rahoittaman hankkeen aikana vuosina 2025–26 kehitettiin tekoälyä hyödyntävä Mielireitti-työkalu. Sen avulla mahdollistuu lapsuuden ajan haitallisten tapahtumien (ACE-teoria) parempi tunnistaminen. Mielireitti-toimintamallin tavoitteena on hyödyntää tätä ennakoivaa riskitietoa ja lisätä ammattilaisten osaamista suojaavien tekijöiden vahvistamisessa, yhdessä lapsen kasvuympäristöjen kanssa.

Kumppanuuksien kehittäminen-painopiste konkretisoituu alueellisen perhekeskus –ja opiskeluhuoltotyöryhmän yhteisövaikuttavuuden periaatteita noudattavassa työskentelyssä. Hyvinvointialueen, kuntien, seurakuntien ja järjestöjen muodostama verkostomainen perhekeskus asettaa yhteisiä tavoitteita ja toimenpiteitä työlleen. Hytekertoimen prosessi-indikaattorien tuloksen parantaminen kolmen indikaattorin osalta edellyttää yhteensovitettua johtamista sekä arjen toimijoiden sitoutumista tavoitteeseen. Perhekeskusrakenteeseen kuuluvat arkitiimit toimivat alueella kaikissa kunnissa ja mahdollistavat osaltaan yhteisten toimenpiteiden onnistumisen.

Tulosalueen talouden sopeuttamistoimena on käynnistetty tapaamispaikkatoiminnan toteuttaminen omana toimintana. Vuoden 2027 alkukuukausien aikana toiminta käynnistyy ensin Riihimäellä ja myöhemmin Hämeenlinnassa. Kustannusanalyysin perusteella valvottujen ja tuettujen tapaamisten toteuttaminen on kustannuksiltaan alhaisempaa tällä tavoin. Muutos koskee myös lastensuojelun sijaishuollon aikana toteutettavia tapaamisia. Lakisääteisten mitoitusten edellyttämä henkilöstömäärä opiskeluhuollossa laskee tulevina vuosina lasten lukumäärän vähentyessä. Lasten määrän vähentyminen tulee näkymään myös äitiys - ja lastenneuvolatyössä, sekä koulu –ja opiskeluterveydenhuollossa. Tulosalueella valmistellaan henkilöstömäärän sovittamista näihin tehtäviin.

Tulosalueen merkittävimmät riskit liittyvät henkilöstömäärän sopeuttamisen tarpeeseen ja samanaikaiseen vaatimukseen lakisääteisten mitoitusten ja määräaikojen toteutumiseen, sekä laadukkaan ja vaikuttavan palvelun ja hoidon toteuttamiseen vähenevällä henkilöstöllä. Työvoiman vuokraukseen ei ole tulevan vuoden talousarviossa edelleenkään valmistauduttu.

Toiminnan mittarit

Perhekeskuspalvelut	Suunnitelma 2027
Lastenneuvolan laajat terveystarkastukset	Toteutuu 100 %
Vireilletulojen käsittely lakisääteisessä määräajassa	Toteutuu 100 %
Kouluterveydenhuollon laajat terveystarkastukset	Toteutuu 100 %
MPR-rokotuskattavuus	97 %

2.2 Lastensuojelun palvelut

Lastensuojelun tulosalueeseen kuuluvat avohuollon, sijaishuollon ja jälkihuollon palvelut. Lisäksi tulosalueeseen kuuluvat perhehoitoyksikkö Kanerva sekä Oma Hämeen omat sijaishuollon laitokset, joista kaksi toimii erityistason ja kaksi perustason yksikkönä. Oma Hämeen alueella toimii lisäksi noin 30 yksityistä laitosta sekä noin 140 toimeksiantosuhteista perhehoitoperhettä.

Lastensuojelulain uudistus etenee kahdessa vaiheessa, joista ensimmäinen tuli voimaan 1.10.2026. Kuluvan vuoden ja vuoden 2027 aikana jatketaan valmistautumista uudistuksen toiseen vaiheeseen sekä sosiaalihuoltolain muutosten toimeenpanoon. Lainsäädännön muutokset vaikuttavat palveluiden järjestämiseen, asiakkuuksien määräytymiseen ja palvelurakenteeseen. Uudistusten toimeenpano edellyttää henkilöstön osaamisen vahvistamista ja laajamittaista koulutusta.

Vuoden 2027 keskeisiä toiminnallisia tavoitteita ovat oman laitosmuotoisen sijaishuollon vahvistaminen sekä perhehoidon osuuden kasvattaminen erityisesti huostaan otettujen lasten sijoituksissa. Tavoitteena on samalla hillitä sijaishuollon kustannusten kasvua ja vahvistaa palveluiden omavaraisuutta. Oma Häme osallistuu yhdessä Etelä-Pohjanmaan ja

Pirkanmaan hyvinvointialueiden kanssa Sisula-hankkeeseen, jonka tavoitteena on muodostaa yhteistyöalueelle yhteinen vaativan tason laitoshoitoa tarjoava yksikkö.

Perhehoidon kehittämistyötä jatketaan määrätietoisesti vuonna 2027. Tavoitteena on, että 70 % huostaanotetuista lapsista sijoittuu perhehoitoon. Tavoitteen saavuttaminen edellyttää perhehoitajien määrän lisäämistä sekä erityisesti valmiuksien vahvistamista murrosikäisten nuorten vastaanottamiseen. Samalla kehitetään perhehoitajien tukimuotoja ja vahvistetaan sijoitusten onnistumisen edellytyksiä. Läheisverkostosijoitusten arviointia ja tukemista kehitetään sosiaalityöntekijöille suunnatun koulutus- ja kehittämiskokonaisuuden avulla. Lisäksi perhe perheessä -sijoitusten käyttöä kehitetään laatimalla toimintaa ohjaava toimintaohje. Perhehoidon lisääminen toteutetaan hallitusti ja pitkäjänteisesti sijoitusten pysyvyyden turvaamiseksi. Taloudelliset vaikutukset näkyvät viiveellä, eikä toiminnan laajentamisesta saatavien säästöjen arvioida toteutuvan täysimääräisesti välittömästi.

Strategisten tavoitteiden toteuttaminen ohjaa lastensuojelun toimintaa vuonna 2027. Asiakkuus keskiössä -painopisteen mukaisesti jatketaan lasten- ja nuorisopsykiatrian kanssa kehitetyn yhteisasiakkuusmallin vahvistamista ja jalkauttamista. Tavoitteena on parantaa asiakkaiden kokemusta palvelujen yhteensovittamisesta sekä vähentää päällekkäistä työtä. Palautetietoisen työskentelyn (FIT) käyttöönottoa laajennetaan kouluttamalla uusia lastensuojelun tiimejä menetelmän käyttöön. Perhekuntoutuksen asiakkaiden hyvinvoinnin kehitystä seurataan systemaattisesti FIT-menetelmän avulla, ja tavoitteena on, että pystymme jatkossa entistä paremmin hyödyntämään asiakkaalta saatua tietoa työskentelyn vaikuttavuudesta.

Lastensuojelun asiakkaana olevilla lapsilla ja nuorilla on elämässään useita hyvinvointia heikentäviä riskitekijöitä, joiden takia he tarvitsevan suojelua. Ennaltaehkäisyssä onnistuminen tarkoittaa lastensuojelussa painopisteenä sitä, että keskitymme vauva- ja pikkulapsi-ikäisten perheiden osalta vahvistamaan erityisesti suojaavien tekijöitä.

Kumppanuuksien kehittämisessä tavoitteena on vahvistaa lasten, nuorten ja perheiden mahdollisuuksia saada kokemuksellista vertaistukea osana lastensuojelun palvelukokonaisuutta. Lastensuojelussa hyödynnetään koulutettuja kokemusasiantuntijoita sekä yksilö- ja vertaisryhmämuotoista tukea. Syksyllä 2026 käynnistynyt NERO2-hanke

toteutetaan yhteistyössä Asenne ry:n kanssa. Hankkeen tavoitteena on vahvistaa erityisesti asosiaalisesti käyttäytyvien nuorten mahdollisuuksia saada oikea-aikaista tukea sekä luoda pysyviä toimintamalleja kolmannen sektorin kanssa toteutettavaan yhteistyöhön. Samalla vahvistetaan rakenteita, joiden avulla kokemustoimijuus integroidaan osaksi lastensuojelun asiakastyötä.

Vuonna 2026 Oma Häme pääsi mukaan CoImpact-verkostoon, jonka tavoitteena on muun muassa edistää valtakunnallisesti vaikuttavuusperusteista toimintaa jakamalla tietoa ja osaamista, sekä vauhdittaa vaikuttavuusperusteisia hankintoja. Syksyn 2026 aikana lastensuojelu osallistui yhdessä hankintojen ja tietojohtamisen kanssa Vauhdittamo-työskentelyyn, jossa tarkasteltiin sijaishuollon vaikuttavuutta, kustannusrakennetta sekä mahdollisia vaikuttavuustavoitteita ja mittareita. Vuoden 2027 aikana lastensuojelu ja hankintapalvelut jatkavat vaikuttavuusperusteisen hankinnan valmistelua työskentelyssä syntyneiden tulosten pohjalta.

Lastensuojelun sijaishuolto on edelleen merkittävästi ostopainotteinen, mikä lisää kustannusten ennakoimattomuutta. Keskeisin taloudellinen riski liittyy laitosmuotoisen sijaishuollon ostopalveluihin. Palveluihin varatun määrärahan arvioidaan olevan riittämätön suhteessa palvelutarpeeseen ja kustannustason nousuun. Laitospalvelujen sopimushinnat nousevat enemmän kuin talousarviossa palveluostoihin huomioidun 1,5 %:n kasvun, mikä muodostaa ylitysriskin vuoden 2027 talousarvioon.

Toiminnan mittarit

Lastensuojelun palvelut	Suunnitelma 2027
Kiireellisten sijoitusten määrä	Laskeva verrattuna edelliseen vuoteen (vastaava ajankohta)
Perhehoidon %-osuus huostaanotetuista 0–17-vuotiaiden osalta	70 % perhehoidossa
Sosiaalityöntekijöiden mitoitus	30 lasta/sosiaalityöntekijä
Omien lastensuojelulaitosten täyttöaste (pl. vastaanotto)	90 %

2.3 Ikääntyneiden asiakasohjaus ja vammaissosiaalityö

Ikääntyneiden asiakasohjauksen ja vammaissosiaalityön tulosalue vastaa ikääntyneiden neuvonnasta ja asiakasohjauksesta, ikäihmisten ja vammaispalvelujen asiakkaiden palvelutarpeen arvioinnista, gerontologisesta sosiaalityöstä sekä vammaisten henkilöiden sosiaalityöstä ja -ohjauksesta. Kokonaisuuteen kuuluvat lisäksi muun muassa omais- ja perhehoito, henkilökohtaisen avun palvelut ja liikkumisen tuen palvelut. Toiminta kohdentuu ikääntyneisiin, vammaisiin henkilöihin ja heidän läheisiinsä. Vuoden 2027 alusta alkaen ikääntyneiden asiakasohjauksen ja vammaissosiaalityön tulosalue on tarkoitus yhdistää sosiaalipalvelujen tulosalueen kanssa, mutta talousarviota laadittaessa tulosalueet ovat vielä erillisiä.

Vuonna 2027 toiminnan keskeisenä tavoitteena on varmistaa asiakkaiden oikea-aikainen, yhdenvertainen ja palvelutarpeeseen perustuva ohjautuminen tarkoituksenmukaisiin palveluihin. Toimintakyvyn ja kokonaistilanteen arviointia vahvistetaan hyödyntämällä ikääntyneiden palveluissa entistä säännönmukaisemmin RAI-arviointia ja vammaissosiaalityössä ICF-viitekehystä. Samalla yhtenäistetään kirjaamiskäytäntöjä ja vahvistetaan tiedon hyödyntämistä toiminnan johtamisessa.

Suunnittelukaudella kehittämisen painopisteenä ovat asiakasprosessien ja vastuunjakojen selkeyttäminen sekä uuden tulosalueen toimintatapojen yhtenäistäminen. Liikkumisen tuen keskuksen toiminnan käynnistymisellä tavoitellaan palvelun yhdenmukaistumista ja käsittelyn nopeutumista. Asiakasohjauksen tuottavuuden ja suoritteiden seurantaa kehitetään edelleen ja henkilöstöresursseja kohdennetaan asiakastarpeen mukaisesti. Ensilinjojen palvelua kehitetään yhteisesti toimialan sisällä.

Päätösten muuttamista uuden vammaispalvelulain mukaisiksi jatketaan vuonna 2027 (siirtymäaika päättyy 31.12.2027). Samalla vahvistetaan asiakkaiden yhdenvertaisuutta siten, että asiakas saa samanlaiseen palvelutarpeeseen apua ja tukea saman verran. Uusi vammaispalvelulaki painottaa ensisijaisia lakeja palveluiden järjestämisessä ja vammaispalvelulakia vain siinä tilanteessa, kun muiden lakien mukaiset palvelut eivät ole sopivia tai riittäviä henkilön yksilölliseen tarpeeseen. Uusi yhdistetty ikääntyneiden asiakasohjauksen ja vammaispalvelujen sekä sosiaalipalvelujen tulosalue tekee tiivistä

yhteistyötä ikäihmisten palvelujen tulosalueiden kanssa kehittääkseen uusia toimintamalleja, jotka tukevat asiakkaiden ohjautumista sujuvasti oikeisiin palveluihin. Yhteistyön tavoitteena on luoda yhtenäisiä ja vaikuttavia toimintakäytäntöjä eri palveluihin, kuten asumispalveluihin, kotihoitoon, omais- ja perhehoitoon sekä liikkumisen tukeen ja kuljetuspalveluihin.

Keskeisiä riskejä ovat palvelutarpeen ja työmäärän muutokset, henkilöstöresurssien riittävyys sekä samanaikaisten toiminnallisten ja organisatoristen muutosten onnistunut toimeenpano. Erityisesti muutosten johtamisen ja riittävän lähijohtamisen merkitys korostuu toimintatapojen uudistamisessa. Toiminnan toteutumista seurataan palvelutarpeen arviointien, palvelujen saatavuuden ja käsittelyaikojen, omais- ja perhehoidon sekä muiden sovittujen toiminnallisten mittareiden avulla. Vuodelle 2027 asetettuja konkreettisia seurattavia tavoitteita ovat muun muassa liikkumisen tuen hakemusten käsittely, ympärivuorokautiseen palveluasumiseen pääsyn odotusaika sekä palvelutarpeen arviointien määrä. Taloutta seurataan säännöllisesti suhteessa käyttösuunnitelmaan ja toiminnan toteumaan.

Toiminnan mittarit

Ik. Asiakasohjaus ja vamm.sos.työ	Suunnitelma 2027
Vammaissosiaalityö	
Alle 65- vuotiaiden omaishoidon tuen saajien lukumäärä	Määrä pysyy samana edellisen vuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna
Liikkumisen tuen keskuksen käynnistyminen yhdenmukaistaa ja nopeuttaa asiakkaan saamaa palvelua	Liikkumisen tuen hakemuksista 90 % on käsitelty 40 päivän aikana vireilletulosta.
Ikääntyneiden asiakasohjaus	
Pitkäaikainen ympärivuorokautinen palveluasuminen, odotusaika kiireettömiin palveluihin	< 50 vrk
65-vuotta täyttäneiden omaishoitoasiakkaiden lkm., eri hlöä vuoden aikana	1 300
Lyhytaikaishoitoasiakkaiden lkm. perhehoidossa, eri henkilöitä vuoden aikana (luku ei sisällä 2026 enää kiertävää perhehoitoa)	50
Tehtyjen palvelutarpeen arviointien lkm. tulosalueella (yhteensä kaikki arvioinnit)	12 000

2.4 Sosiaalipalvelut

Sosiaalipalvelujen tulosalue tuottaa aikuissosiaalityön ja psykososiaalisen tuen palveluja, taloudellisen tuen palveluja, välitystilipalveluja, asumisen ohjausta ja tuettua asumista sekä sosiaali- ja kriisipäivystyksen palveluja. Lisäksi tulosalueella tuotetaan työllistymistä ja toimintakykyä edistäviä palveluja, kuten monialaisia työllisyyden edistämisen palveluja ja uuden sosiaalihuoltolain mukaista palvelua (työikäisten toimintakyvyn ja osallisuuden tuki). Kotoutumista edistäviin palveluihin sisältyvät kotouttavat sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut, kotoutumisen asiantuntijapalvelut, ihmiskaupan uhrien palvelut, kiintiöpakolaisten

sekä oleskeluluvan tai kuntapaikan saaneiden ensi vaiheen palvelut, kotouttava perhetyö sekä alaikäisenä ilman huoltajaa maahan tulleiden palvelut. Vuoden 2027 alusta alkaen ikääntyneiden asiakasohjauksen ja vammaissosiaalityön tulosalue on tarkoitus yhdistää sosiaalipalvelujen tulosalueen kanssa, mutta talousarviota laadittaessa tulosalueet ovat vielä erillisiä.

Toiminnan tavoitteena on turvata asiakkaille oikea-aikainen ja tarpeenmukainen tuki, ehkäistä ongelmien pitkittymistä ja vaikeutumista sekä vahvistaa asiakkaiden toimintakykyä, osallisuutta, työllistymisen edellytyksiä, kotoutumista ja itsenäistä selviytymistä. Toiminnassa painotetaan varhaista tukea, sujuvia asiakasprosesseja, monialaista yhteistyötä sekä palvelujen vaikuttavaa ja kustannustietoista kohdentamista. Palvelujen vaikuttavuuteen liittyen jatketaan palautetietoisen työskentelyn (FIT) edistämistä koko tulosalueella.

Suunnittelukaudella keskeisiä kehittämiskohteita ovat palveluprosessien ja toimintatapojen yhtenäistäminen sekä ensilinjojen kehittäminen yhteistyössä muiden tulosalueiden kanssa asiakkaiden sujuvan palveluun ohjautumisen ja oikea-aikaisen tuen vahvistamiseksi. Monialaisessa työllistymistä edistävässä palvelussa kehitetään ICF-pohjaisen viitekehyksen hyödyntämistä asiakkaiden työ- ja toimintakyvyn kokonaisvaltaisessa ja yhdenmukaisessa arvioinnissa. Aikuissosiaalityössä otetaan käyttöön FINGER-malliin perustuva elintapaohjaus ja seuranta osana asiakkaiden toimintakyvyn ja hyvinvoinnin tukemista. Lisäksi keskeisenä painopisteenä on sosiaalihuoltolain muutosten toimeenpano (mm. Sosiaalisen kuntoutuksen muutokset ja kuntouttavan työtoiminnan loppuminen).

Toiminnan kehittämisessä vahvistetaan lisäksi laadukasta ja yhdenmukaista asiakastyön kirjaamista. Ajantasainen ja rakenteinen kirjaaminen tukee asiakasprosessien jatkuvuutta, toiminnan seurantaa ja arviointia sekä muodostaa perustaa tiedolla johtamiselle ja palvelujen vaikuttavuuden arvioinnille. Tietoa hyödynnetään palvelujen kehittämisessä ja resurssien tarkoituksenmukaisessa kohdentamisessa. Lisäksi kirjaamisessa ja asiakastyössä hyödynnetään entistä vahvemmin tekoälyavusteista kirjaamista (mm. Tandem).

Keskeisiä toiminnan riskejä ovat eri lainsäädännön muutokset, joiden vaikutukset näkyvät kasvuna viimesijaisten palvelujen tarpeessa (mm. toimeentulotuki). Lisäksi keskeisiä riskejä ovat palvelutarpeiden ja työmäärän muutokset, henkilöstöresurssien riittävyys sekä

samanaikaisten toiminnallisten ja organisatoristen muutosten onnistunut toimeenpano. Erityisesti muutosten johtamisen ja riittävän lähijohtamisen merkitys korostuu toimintatapojen uudistamisessa. Monialaisten palvelujen yhdyspinnoilla riskeinä ovat lisäksi asiakasprosessien katkokset ja vastuiden epäselvyys. Toiminnan ja talouden toteutumista seurataan talousarvion toteuman, palvelujen kysynnän ja saatavuuden, asiakasmäärien, henkilöstötilanteen sekä toiminnalle asetettujen tavoitteiden ja mittareiden avulla. Seurannassa hyödynnetään myös asiakastietojärjestelmään kertyvää tietoa, ja kirjaamisen laatua kehitetään tiedon luotettavuuden ja tiedolla johtamisen vahvistamiseksi.

Toiminnan mittarit

Sosiaalipalvelut	Suunnitelma 2027
Ryhmämuotoinen työskentely oman tuotannon osalta lisääntyy	Asiakasmäärä kasvaa verrattuna edellisen vuoden vastaavaan ajankohtaan.
Asiakkaan palvelutarve tunnistetaan ja ratkaistaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.	Asia ratkaistu ensikontaktissa Asia ratkaistu lyhytkestoisessa työskentelyssä Määrä suurempi kuin edellisenä vuonna vastaavana ajankohtana.
Asiakas saa palvelun oikea-aikaisesti ja ensisijaisissa palveluissa	Sosiaali- ja kriisipäivystyksen tehtävämäärä vähenee edellisen vuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna
Alle 30-vuotiaiden työttömien terveydentilan sekä työ- ja toimintakyvyn arviointi paranee	Työttömien terveystarkastusten määrä alle 30-vuotiailla kasvaa edellisen vuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna

2.5 Sosiaali- ja perhepalveluiden hallintopalvelut

Sosiaali- ja perhepalveluiden hallintopalveluissa on määrärahavaraus toimialan johdon, johdon assistentin ja erityisasiantuntijan palkoille ja yleisluontoisille tulosalueille kohdistumattomille kuluille, kuten toimialan kehittämistoiminnalle.

3 Toimialan tuloslaskelma

SOSIAALI- JA PERHEPALVELUIDEN TOIMIALA Talousarvio (1000 €)	TA 2027 RAAMI	TA2027 LTK 12.10.	TP2025	TP2025 oikaistu	MTA I 2026
Toimintatuotot	**8 755**	**9 766**	**16 725**	**10 078**	**10 563**
Myyntituotot	4 965	5 154	10 617	6 708	7 046
Maksutuotot	2 782	2 408	2 708	2 167	2 574
Tuet ja avustukset	492	443	779	779	600
Muut toimintatuotot	515	1 761	2 621	423	343
Toimintakulut	**-127 300**	**-128 257**	**-179 201**	**-132 584**	**-139 096**
Henkilöstökulut	-52 144	-53 761	-62 941	-52 238	-54 104
Palvelujen ostot	-53 391	-54 195	-97 700	-59 540	-66 466
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-767	-694	-1 157	-767	-909
Avustukset	-20 516	-19 154	-10 380	-19 608	-17 095
Muut toimintakulut	-481	-454	-7 023	-431	-522
TOIMINTAKATE	**-118 545**	**-118 491**	**-162 476**	**-122 506**	**-128 533**
Valtion rahoitus	0	0	0	0	0
Rahoitustuotot ja -kulut	0	0	-17	-12	0
Vuosikate	**-118 545**	**-118 491**	**-162 493**	**-122 518**	**-128 533**
Suunnitelman mukaiset poistot	-126	-90	-108	-41	-135
Tilikauden tulos	**-118 671**	**-118 582**	**-162 601**	**-122 560**	**-128 668**

4 Talousarvioon sisältyvät toimialakohtaiset riskit

Talousarvioon on sisällytetty sopeuttamisen tarpeita erityisesti sekä henkilöstökustannuksiin että sijaishuollon kustannuksiin noin 8 miljoonaa euroa. Talousarviossa ei ole täysimääräisesti valmistauduttu isojen ostokokonaisuuksien osalta vuoden 2027 hinnankorotuksiin. Myös vuoden 2026 elokuun pohjalta tehdyn ennusteen mukainen noin 5,8 miljoonan euron ylitys pitää saada katettua vuoteen 2029 loppuun mennessä.

Riskinä on, ettei talouden tasapainottamisohjelmassa tai muiden lisäsäästöjen osalta onnistuta täysimääräisesti vuoden aikana. Kaikki helposti tehtävät leikkaukset on jo toteutettu aiemmin ja osa asioista vaatii henkilöstön perehdyttämistä, yhdenmukaistettuja sisältöjä tai asiakkaiden osalta yksilökohtaista etenemistä, mikä vaatisi enemmän aikaa. Nopeatahtisen säästämisen tarpeen rinnalla on otettava huomioon, että palveluissa on noudatettava myös substanssikohtaista lainsäädäntöä.

Lastensuojelun sijaishuoltoon kohdentuvissa säästöissä on hyvä huomioida, ettei uusia paikkoja synny vuoden 2027 aikana vaan Ojoisten valmistuminen tapahtuu vuotta 2028 ajatellen. Samoin perhehoidossa pitää onnistua rekrytoimaan riittävästi uusia perheitä, joista kilpailevat myös ympärillämme olevat hyvinvointialueet. Henkilökohtaisen avun säästöjä haastaa vuonna 2025 kasvanut asiakasmäärä sekä rajalliset mahdollisuudet vaikuttaa asiakkaille jo myönnettyihin tunteihin.

Sekä lastensuojelussa että vammaispalveluissa on ennakoimattomia tilanteita, joissa on tehtävä palveluratkaisuja, jotka voivat kustannuksiltaan kalliita esim. sijoitukset isoissa perheissä tai ihmisen vammautuminen ja ne voivat muuttaa säästöjen toteumaa.

Henkilöstön saatavuus on selvästi parempaa kuin hyvinvointialueen aloittaessa. Lastensuojelussa ollaan mitoituksessa ja opiskelijahuollon psykologiostopalvelu on saatu suurelta osin korvattua omilla työntekijöillä. On kuitenkin tunnistettu, että saatavuustilanne vaihtelee ja on syytä valmistautua myös sellaiseen tilanteeseen, jossa tiettyä henkilöstöä ei

ole riittävästi saatavilla. Nykyiselläänkin perusterveydenhuollossa tapahtuva vaihtelua lääkäriresurssissa vaikuttaa neuvolan ja koulu- ja opiskeluhuollon määräaikaistarkastusten toteutumiseen.

Toimialan talousarvio on valmisteltu huolellisesti noudattaen voimassa olevia ohjeita. Talousarvio on tehty aluehallituksen antamaan raamiin, sillä hyvinvointialueen taloussuunnitelma on laadittava siten, että talouden suhteen ollaan tasapainossa vuoden 2029 loppuun mennessä. Tämän vuoksi talousarvio on jouduttu laatimaan erittäin tavoitteelliseksi. Toimiala pyrkii kaikin keinoin noudattamaan talousarviota, mutta on hyvin todennäköistä, että talousarvioon varatut määrärahat eivät tule riittämään kaikkien toimialalla olevien lakisääteisten palveluiden järjestämiseen. Tämä arvio perustuu ennusteeseen vuoden 2026 toteutumasta, palvelutarpeiden ja kysynnän kasvusta, sopimuksiin liittyvistä hinnankorotuksista ja palveluiden indeksikorotuksista sekä henkilöstökulujen kasvusta tehtyjen palkkaratkaisujen seurauksena. Ylitysriskejä pyritään vähentämään uusilla tasapainotustoimenpiteillä.